

TESTNET NIEUWS

Juli 2010 • Jaargang 14 • Nummer 2

Vereniging TestNet p/a Diadeemstraat 91 1336 TT Almere

www.testnet.org secretaris@testnet.org

VAN DE REDACTIE

Door Meile Posthuma • tnn@testnet.org

Voor het eerst in alle jaren van TNN, is het toch een keer gebeurd. Hij is later dan verwacht. Ondergetekende moest toch een keer zijn vakantiedagen opnemen en kwam pas begin juli terug. Ondanks dat de rest van de redactie druk bleef doorwerken, was er besloten om deze TNN iets later uit te brengen.

Ongetwijfeld zult u het ook zijn opgevallen dat dit de eerste TNN in de nieuwe huisstijl is. Als redactie zijn we er erg tevreden mee en hopen dat onze trouwe TNN-lezers eenzelfde mening zijn toegedaan. De lay-out mag er dan anders uitzien, de inhoud blijft vertrouwd. Misschien dat het volgende nummer nog wat kleine wijzigingen zal ondergaan, maar dat zal waarschijnlijk niet eens opvallen.

In deze TNN interessante artikelen over het verbeteren van de testefficiency, een zeer lange lijst over geldbesparingen op testen (laat het niet je manager lezen), testen bij McAfee en natuurlijk Riks column. Verenigingsnieuws en wat nieuwe boeken. Kortom voldoende om er eens lekker voor te gaan zitten.

VAN DE VOORZITTER

Door Michiel Vroon • voorzitter@testnet.org

Met zeer veel plezier kijk ik terug naar het voorjaarsevenement van afgelopen 12 mei. Het is iedere keer weer een feest en genot om al het enthousiasme te zien van iedereen die daar rondloopt. De bezoeker die zijn kennis weer op peil

In dit nummer

Van de redactie	1
Van de voorzitter	1
Werkgroepen TestNet	2
Riks column	5
'Testen Oude en nieuwe helden: The continuing story	5
Coaching avond	6
Geld besparen op testen	6
Verbetering Testefficiëntie: Een agile aanpak	10
VIJF vragen aan...	12
De dag van...	13
Testen bij McAfee	16
Boekrecensie: Presenteren? Alles mag!	17
Boekennieuws	17
Artikelen coaching avond	18
Websites inspecteren op basis van Webrichtlijnen	21
Evenementen	24

TestNet Nieuws verschijnt eenmaal per kwartaal. Kopij aanleveren per e-mail aan de redactie. Het is niet toegestaan om de nieuwsbrief of delen eruit zonder bronvermelding over te nemen.

COLOFON

Redactie
Paul Beving
Hylke ten Cate
Hans van Loenhoud
Meile Posthuma
Johan Vink
tnn@testnet.org

Bestuur
Michiel Vroon
Rob Baarda
Rik Marselis
Meile Posthuma
Huib Schoots
Bart Watertor

Voorzitter
Penningmeester
Evenementen & Thema-avonden
Vicevoorzitter Informatievoorziening & Beheer
Marktverkenning & Werkgroepen
Secretaris, 2e penningmeester

komt brengen, de spreker die zijn kennis wil delen en de sponsor die deze kennisuitwisseling een zeer warm hart toedraagt. Iedereen speelt een belangrijke rol in dit mini eco-systeem waarbij de evenementencommissie een belangrijke katalysator is. De commissie draagt zorg voor de voorbereidingen en op de dag zelf leidt ze alles in de juiste banen. Ik heb het zelf zes jaar lang mogen doen en weet daarom als geen ander de hoeveelheid werk die er in gaat zitten. Dit was de eerste keer dat ik het vanaf een gepaste afstand moest gadeslaan en juist daarom bekruipt me nog meer het trotse gevoel; we hebben het als vereniging goed voor elkaar. De gesprekken die ik dan voer met de sponsors en andere vakverenigingen bevestigen dit beeld. Vermeldenswaardig is de reactie van Stuart Reid die als voorzitter van de Britse variant op TestNet vol bewondering rondliep op het voorjaarsevenement en ruitertlijk toegaf dit ook zo graag te willen in Engeland.

Naast de evenementen en thema-avonden dwingen de werkgroepen ook respect af. We hebben op dit moment elf actieve werkgroepen die ieder hun eigen steentje bijdragen aan de verdere ontwikkeling van ons vakgebied. Aan het einde van het jaar zullen zij hun resultaten presenteren op de bekende thema-avond, waarbij we dit jaar aan het kijken zijn naar een nieuwe opzet.

Als laatste wil ik iedereen nog wijzen op de enquête die we hebben uitgevoerd onder de leden. Met deze enquête willen we graag peilen wat je ervaring is met TestNet en weten hoe tevreden je bent.

Er zijn 347 inzendingen van de circa 1500 leden ontvangen. De resultaten worden nu geanalyseerd. Het resultaat wordt in de volgende TNN gepubliceerd.

Nu alvast enkele cijfers:

- De Top3 redenen om lid te zijn: kennis halen, netwerken, trends volgen.
- De invullers bezoeken vaak 2 evenementen met als gemiddeld cijfer een 7,5 voor de algemene kwaliteit.
- Eindcijfer voor TestNet: 7,5

Rest mij alleen nog iedereen fijne zomerdagen toe te wensen en ik hoop iedereen weer te zien op één van de volgende thema-avonden of het najaarsevenement op 11 oktober. Deze belooft trouwens nog groter worden dan voorgaande jaren met workshops in de ochtend, meerdere keynotes, meer ruimte voor het bezoeken van de informatiemarkt en

een toollab. Houd je mailbox in de gaten voor de uitnodiging waar meer informatie in zal staan.

WERKGROEPEN TESTNET

Door Huib Schoots • werkgroepen@testnet.org

Op woensdag 12 mei voor het voorjaarsevenement zijn de trekkers van de werkgroepen bij elkaar geweest. Het doel van de bijeenkomst was het bespreken van de status, voortgang en toekomstplannen van de verschillende werkgroepen. Het gaat goed met de werkgroepen binnen TestNet. Er zijn er nog nooit zoveel geweest en het gemiddelde aantal deelnemers is hoog. Dat is mooi! Toch zijn diverse werkgroepen nog op zoek naar actieve leden. Doe jij mee?

Wat is een werkgroep?

In de missie van TestNet staat: 'TestNet stimuleert het uitwisselen en uitdragen van vakkennis, ervaring tussen vakgenoten en stimuleert onderzoek vanuit zowel wetenschappelijk als praktisch perspectief.' De kennisuitwisseling die TestNet voor ogen staat, krijgt onder andere gestalte in de vorm van werkgroepen. Een werkgroep bestaat uit een groep leden van TestNet die zich richt op een specifiek testonderwerp. Na de oprichting bepaalt een werkgroep zelf wat haar doelstellingen zijn en op welke wijze deze worden bereikt. TestNet stelt wel de eis dat de door de werkgroep opgedane kennis zo veel mogelijk wordt gedeeld met de rest van de vereniging.

Helaas zijn er momenteel drie werkgroepen niet meer actief. Er is echter nog wel belangstelling om deze weer actief te maken.

Productrisicoanalyse

Deze werkgroep was in het verleden actief en is nu in heroprichting. Ronald Kerkhoff heeft zich opgegeven om deze werkgroep te gaan trekken. Mocht je interesse hebben om Ronald te willen helpen deze werkgroep weer nieuw leven in te blazen, meld je dan aan!! Het doel van de werkgroep, athans het eerste idee, is om een PRActical Guide ('PRA in PRAktijk') te maken waarin vanuit de verschillende industrieën de do's and don'ts rondom het PRA-proces inzichtelijk worden gemaakt. Hierbij wil Ronald gebruikmaken van gastsprekers die vertellen hoe zij PRA in PRAktijk toepassen. Zie de oproep elders in deze TNN.

Ketentesten

Ook hier hebben veel deelnemers afgehaakt en heeft de werkgroep de status opgeschort. Zou je deze werkgroep weer op gang willen helpen, laat dat dan aan ons weten. De trekker: is Eugene Derksen.

Testen van ERP-software

Deze werkgroep is vorig jaar gestaakt, maar inmiddels zijn er plannen om deze te reanimeren. Douwe Vermeulen heeft een idee bij het bestuur neergelegd om een marktonderzoek te doen onder de leden van TestNet. Hiervoor zal eerst een concreet plan van aanpak gemaakt worden. De resultaten zullen beschikbaar gesteld worden aan de leden van TestNet.

Binnen TestNet zijn op dit moment acht werkgroepen actief. Een overzicht.

Testautomatisering

De trekker van deze werkgroep is Maurice Siteur. Er zijn in deze werkgroep, die overigens al heel lang actief is, negen personen actief. Ze gaan, zoals ze zelf zeggen, rustig door. Het doel op dit moment is de selectie van testtools makkelijker maken. De werkgroep is er inmiddels uit hoe ze dit wil modelleren en dat er een website van gemaakt zal worden. De website zelf is op dit moment onderwerp van gesprek. Een deel van de groep werkt aan het ontwerp. Verder staat er dit jaar op het programma dat de werkgroep de tools echt met elkaar wil vergelijken.

ISO 29119

De trekkers van deze werkgroep zijn Hans van Loenhoud en Ine Lutterman.

De ISO 29119 standaard is van groot belang voor de testwereld. Deze norm bestaat uit vier delen: Concepts & Vocabulary, Test Process, Test Documentation en Test Techniques. De nieuwe norm zal een reeks bestaande normen voor het testen van software gaan vervangen, zoals IEEE 829, IEEE 1008, BS 7925-1 en BS 7925-2.

De werkgroep, die bestaat uit dertien personen, wacht op input vanuit de internationale ISO 29119 werkgroep. Het doel is tweeledig: bijdragen aan de ontwikkeling van de internationale ISO 29119 standaard en het promoten van de ISO 29119 standaard in Nederland. Tot op heden heeft de werkgroep een eerste commentaarronde op internationale draft ingediend bij de internationale werkgroep. Van alle commentaar dat wereldwijd binnenkwam op de tweede versie van de standaard was 15 procent (150 van de 1000

issues) van deze werkgroep! Daar is best veel werk in gaan zitten: twee meetings plus een forse hoeveelheid huiswerk. Voor het voorjaarsevenement is de werkgroep bij elkaar geweest samen met Stuart Reid, de internationale trekker voor de ISO standaard. Zie het verslag elders in deze TNN. De werkgroep gaat de komende tijd waarschijnlijk werken aan een nieuwe commentaarronde op de volgende draft. Verder hebben enkele werkgroepdeelnemers zitting in de internationale werkgroep.

Agile testen

De trekkers van deze werkgroep zijn Anko Tijman en Cecile Davis.

In deze werkgroep zijn negen mensen actief met de nodige praktijkervaring van Agile testen. De leden komen zeswekelijks bij elkaar, maar hebben driewekelijkse oplevermomenten zodat er flink vaart in zit. Het doel is om kennis over Agile testen te delen met de leden van TestNet. Vorig jaar december heeft de werkgroep een goede presentatie gegeven op een thema-avond. Voor dit jaar zijn de plannen om nog minimaal zes fysieke bijeenkomsten als werkgroep te hebben. Daarnaast willen ze graag nog een keer een thema-avond organiseren waarop ze plenair kennis kunnen delen.

De werkgroep is van plan zo snel mogelijk nog minimaal zes quick reference cards rondom Agile testen op te leveren. Daarna maken ze plannen voor nieuwe producten, waarschijnlijk één of twee white papers aangevuld met nieuwe quick reference cards.

Model based testen (MBT)

De trekker van deze werkgroep is Klaas Smit.

Het doel van deze werkgroep is bekend maken wat MBT is. Daarnaast wil men uitzoeken welke voor- en nadelen eraan kleven. Vorig jaar heeft ze drie presentaties verzorgd op een speciale thema-avond over MBT in november 2009.

De grootste werkgroep van onze vereniging was tot voor kort opgesplitst in drie deelgroepen. Inmiddels zijn deze groepen weer samengevoegd. De opkomst op de werkgroepavonden is de laatste tijd gemiddeld twaalf deelnemers. In totaal zijn er meer dan twintig mensen actief in deze werkgroep. De werkgroep komt om de vier weken bij elkaar en op dit moment is men bezig met een echte case voor het CBR.

De plannen voor dit jaar zijn om op regelmatige wijze eens per vier weken bij elkaar te komen om aan de CBR case te

werken. Ze zijn nog aan het bekijken in welke vorm ze de opgedane kennis met de leden willen delen: mogelijk een presentatie of een white paper.

Testregie

De trekkers van deze werkgroep zijn Harro Philip and Chester Jansen.

Deze zeer actieve nieuwe werkgroep is in december 2009 gestart met een kick-off. Vervolgens hebben ze iedere maand een bijeenkomst. De werkgroep bestaat uit twaalf personen. De resultaten tot nu toe zijn: afbakening en consensus over onderwerp van de werkgroep, kaderzetting en het behalen van de doelen.

Ze hebben ambitieuze plannen en willen in 2010 een white paper opleveren. Eerst wordt hiervoor op korte termijn de inhoudsopgave bepaald. Het streven voor 2011 is om een boekje over Testregie te publiceren.

Business Intelligence testen

De trekker van deze werkgroep is Koos Heurman.

Deze werkgroep is recent gestart en is nog in oprichting. Ze willen het breed aanpakken en antwoorden vinden op vragen als: hoe pak je BI testen aan? Waar moet je op letten? Wat wil of kun je testen? Kan elke tester BI testen?. Op dit moment hebben zich vijf leden aangemeld om mee te doen in deze nieuwe werkgroep. Nieuwe aanmeldingen zijn nog steeds van harte welkom!

Usability

De trekker van deze werkgroep is Anne van Brussel.

Deze nieuwe werkgroep (of kennisgroep zoals ze het zelf noemen) is in nog oprichting. Naast Anne zijn er inmiddels vier deelnemers en drie geïnteresseerden. Het doel is om kennis te verzamelen over kwaliteit van methoden, technieken en daarnaast de resultaten van usability testen te verhogen door de kennis te delen en ervaring via bedrijven en opleidingsinstituten uit te wisselen.

Een eerste bijeenkomst heeft in mei 2010 op de Hogeschool Rotterdam plaatsgevonden. Vooraf zijn via e-mail de standpunten van de leden over het doel en daaraan gekoppelde acties uitgewisseld. Op de eerste bijeenkomst is vervolgens vastgesteld welke concrete resultaten de kennisgroep wil bereiken.

Testdata

De trekkers van deze werkgroep zijn Edwin van Vliet en Marco de Haan.

Deze werkgroep is dit jaar pas echt van start gegaan. De eerste doelstelling, 'Een virtuele teststad opbouwen waarvan iedereen gebruik kan maken', bleek helaas op juridische bezwaren te stuiten. Er zitten nu 7 leden in de werkgroep die enerzijds hun kennis van test data willen vergroten en door presentaties deze kennis delen met TestNet-leden. Daarnaast zijn zij bezig om een test data set op te zetten met gegevens die in productie voorkomen (zoals postcode-huisnummer combinatie, BSN nummers), die volgens de Nederlandse privacy wetgeving zijn toegestaan om te testen.

Thema-avond Werkgroepen

Dit jaar zal weer een thema-avond georganiseerd worden die in het teken staat van de werkgroepen. Bij voldoende geïnteresseerde werkgroepen zal de thema-avond georganiseerd worden met parallelle tracks. De thema-avond zal waarschijnlijk plaatsvinden op dinsdag 16 november 2010.

Meedoen met een werkgroep?

Mocht je interesse hebben om deel te nemen aan één van de werkgroepen, stuur dan een e-mail naar werkgroepen@testnet.org. Jouw aanmelding wordt dan doorgestuurd naar de trekker van de door jou aangegeven werkgroep met het verzoek om jou van de laatste status te voorzien en uit te nodigen voor de eerstvolgende bijeenkomst.

Zelf een werkgroep starten?

Ieder lid kan een nieuwe werkgroep oprichten. In overleg met het bestuur worden dan de verdere acties afgestemd. Bij voldoende belangstelling voor een werkgroep en de beschikbaarheid van een trekker organiseert het TestNet bestuur of de trekker een eerste bijeenkomst. In deze eerste bijeenkomst bespreken de werkgroepleden de doelstelling, de werkwijze en de planning van de nieuwe werkgroep. Dit doen zij onder het genot van een hapje eten. Op onze website www.testnet.org kun je meer lezen over de verschillende werkgroepen. Daar vind je ook de richtlijnen voor werkgroepen.

WERKGROEP PRA ZOEKT ENTHOUSIASTE DEELNEMERS

Door Huib Schoots • werkgroepen@testnet.org

Het doel van de werkgroep ProductRisicoAnalyse (PRA) is het tot stand brengen van een PRACTical Guide (daarom heeft de werkgroep de subtitel 'PRA in PRAktijk') die de do's and don'ts rondom het PRA-proces in de verschillende industrieën inzichtelijk maakt. Naast de interne discussie zal hiervoor ook gebruik worden gemaakt van gastsprekers die vertellen hoe zij PRA in PRAktijk toepassen, waar zij tegenaan gelopen zijn en mogelijk hoe zij dat hebben opgelost, om zodoende meer inzicht te krijgen in het PRA-proces. De resultaten van deze werkgroep zullen na de zomer van 2011 worden gepresenteerd bij een TestNet bijeenkomst.

Van de deelnemers wordt een actieve bijdrage verwacht. Daarom wordt er een aantal eisen gesteld:

- praktijkervaring in het toepassen van PRA;
- minimaal op drie werkdagen per week beschikbaar voor het inplannen van de bijeenkomsten;
- werkgroep activiteiten in eigen tijd kunnen uitvoeren (drie tot zes uur per week);
- betrokkenheid tonen (afspraak is afspraak);
- kunnen reizen voor de bijeenkomsten (locaties tussen Amsterdam en Utrecht).

Als je geïnteresseerd bent en aan bovenstaande eisen voldoet, geef je dan per mail op aan

ronald.kerkhoff@klm.com

RIKS COLUMN

Door Rik Marselis • rik.marselis@sogeti.nl

Oude, nieuwe en buitenlandse helden

In het vorige nummer van de TNN schreef Jan Jaap Cannegieter over de oude en nieuwe helden in het testvak. De afgelopen maanden bleef dit door mijn gedachten spoken. Tijdens de Dutch Testing Conference werd geroepen dat Nederland een leidende rol heeft in de testwereld. Tien jaar terug was dat zeker zo. Diverse testmethoden komen uit ons land en op internationale conferenties was Nederland zwaar oververtegenwoordigd. Maar tijden veranderen. In het maart

nummer van Testing Experience staan artikelen van 36 auteurs, waarvan zes uit Nederland. Best significant, maar niet erg overheersend. En van die 36 zijn er slechts vier 'oude helden' die ik al vaak heb zien opduiken. Op het programma van de aanstaande EuroSTAR conferentie zie ik een vergelijkbaar beeld met een nuance verschil qua oude helden. In totaal zo'n 55 sprekers, daarvan zijn er in mijn indruk 24 'oude helden' (bijna de helft dus! Bij de tutorials is het nog sterker, daar is zowat alles oude helden) Van de 55 sprekers komen er tien uit Nederland, dat is wel eens een hoger percentage geweest. Kortom, nieuwe helden uit andere landen zijn hard bezig aan een inhaalrace. Of hebben ze ons al ingehaald zelfs? Sowieso is het aantal mensen dat in testen is geïnteresseerd en er zijn mening over wil geven enorm toegenomen. Bij TestNet wordt rond de dertig procent van de inzendingen voor een evenement geselecteerd. Bij EuroSTAR zelfs minder dan vijftien procent. En de kwaliteit van de niet-geselecteerde inzendingen is over het algemeen prima, dus de geselecteerden zijn heus niet de enigen die weten waar ze het over hebben. Blijkbaar zijn de oude helden gewoon beter in het schrijven van EuroSTAR-inzendingen, want waarom zouden ze anders oververtegenwoordigd zijn? Ach, wat zouden we ons druk maken. Aan de ene kant zijn er in Nederland genoeg mensen die heel veel van testen weten. Maar aan de andere kant zijn er onder de naar schatting 10.000 professionele testers in Nederland nog een heleboel die niet in staat zijn ook maar één testontwerptechniek routinematig toe te passen. En voor mij zijn de goede testers die dat wel doen, maar het nooit van de daken schreeuwen, pas de echte helden.

'TESTEN OUDE EN NIEUWE HELDEN: THE CONTINUING STORY

Door Andreas Prins • ajprins@gmail.com

In de vorige TNN schreef – wat mij betreft 'testheld' – Jan Jaap Cannegieter een prikkelend stukje onder de titel 'Oude en nieuwe helden'. Kort samengevat stelde Jan Jaap daarin drie vragen:

- Zijn er nieuwe (jonge) helden binnen testend Nederland?
- Zo ja, waar zijn ze dan te vinden?
- Hoe komt het toch dat de oude helden niet weten wie de nieuwe zijn?

Mijn antwoord (in een geanimeerde e-mail aan Jan Jaap) was kort en bondig: Ja, die nieuwe testhelden zijn er, maar je moet ergens anders zoeken om ze te vinden. Kijk eens op Twitter, lees eens een paar blogs en je zult versteld staan van wat de nieuwe testhelden te melden hebben.

Of ik mezelf mag rekenen tot de testhelden, laat ik – net als Jan Jaap – graag aan anderen over. Maar waar Jan Jaap eerst twijfelde of hij in de nieuwe of de oude categorie valt, kies ik voor mezelf in ieder geval een plek onder het kopje 'nieuw'. Wilt u weten wat het verschil is tussen een oude en een nieuwe testheld, lees dan verder in mijn blog op <http://www.testingthefuture.net/2010/04/old-and-new-test-heroes/>. Kunt u meteen zien wat Jan Jaap daarvan vindt.

COACHING AVOND

Door Han Toan Lim • han.toan.lim@logica.com

In februari werd een coaching avond voor testers georganiseerd door TestNet. In het begin was ik niet van plan om me in te schrijven, totdat de namen van coaches en onderwerpen onder mijn aandacht kwamen. Diverse coaches vielen in de categorie Bekende Nederlandse Tester. Hoewel het merendeel van de onderwerpen voor mij bekend was, zaten er een stuk of vijf interessante onderwerpen tussen. In de aankondiging stond dat elke coach een beperkt aantal mensen ging helpen. Dus was ik telkens tijdig bij mijn gewenste tafel.

De eerste coach was Cecile Davids met het onderwerp Agile testing. Een groot verschil met de traditionele projecten is dat een informatiesysteem in korte cycli in plaats van een lange cyclus worden gebouwd. De scope van een cyclus wordt vastgesteld in overleg met de klant en andere stakeholders.

Een agile team bestaat uit maximaal zeven personen. Deze worden begeleid door een scrum master, die problemen rond het project, zoals testomgeving, oplost. Tussen de projectteams kunnen scrum masters onderling contact houden. De Agile medewerker is flexibel en kan goed communiceren. Het gaat vooral om vertrouwen.

Een groot verschil is dat de agile tester er vroeg bij betrokken wordt. In het begin wordt er vooral gebruikgemaakt van error guessing. Omdat het aantal cycli van testen hoog is, is het handig om testen op den duur te automatiseren.

Na de pauze ging ik naar Anko Tijman met het onderwerp Agile testing. Veel elementen uit de vorige sessie kwamen terug: vertrouwen, korte cycli, geautomatiseerd testen. Wel kwamen er ander accenten in het verhaal. Een agile medewerker is flexibel; hij kan een halve ontwikkelaar en halve analist zijn: veel doorvragen. Tijdens het traject is er veel feedback tussen de projectleden.

Om een goede start van de test te garanderen zijn er criteria nodig zoals leesbare code. Voor de testen is een slimme opzet van testgevallen nodig. Bijvoorbeeld een Excel sheet met in te vullen velden.

De coaching avond was voor mij geslaagd. Er was volop gelegenheid om diep in te gaan op vragen van de deelnemers. Verder werden er volop ervaringen uitgewisseld. De avond is voor herhaling vatbaar.

GELD BESPAREN OP TESTEN

Door Rob van Steenberghe • r.van.steenbergen@chickenwings.nl

Dit is een discussie die op LinkedIn is gevoerd met als vraag: Hoe kan je best geld besparen op testen?

Snelle besparingen

In deze tijden moet iedereen besparen. Dit wordt natuurlijk ook verwacht van een testteam: Waar kan je binnen testen besparen? Er zijn zaken die gelijk harde munten opleveren, zoals: stop met testen, betaal je testteam minder of ontsla een tester. Dit zou wel tot wat demotivatatie kunnen leiden in je team met alle gevolgen nadien.

Testen staat niet op zichzelf en als je aan ons testers vraagt waar we op zouden kunnen besparen, dan komen we toch uit op het efficiënter maken van de testprocessen. Omdat testen afhankelijk is van andere disciplines, vereist dit een samenwerking tussen alle leden van een ontwikkelteam.

Kwaliteit kost geld en levert niets op

Er loopt een discussie op LinkedIn over dit onderwerp en daar staan een hoop goede ideeën hoe je in een organisatie op korte en lange termijn geld kan besparen. En nu komt het rijtje: het verhogen van de kwaliteit van documentatie, het verbeteren van ontwikkelmethodieken, betere communicatie tussen teamleden, afstemming met de klant, goede tooling en afgestemde planning met alle disciplines... Hee? Zijn dit niet gewoon open deuren, als je dit zo leest?

Voor de testwereld zijn deze voorbeelden open deuren, het zijn onderwerpen die met het verbeteren van kwaliteit van het uiteindelijke product te maken hebben. Maar iets wat leeft in onze IT wereld: kwaliteit is duur. Als je meer aandacht besteedt aan de kwaliteit van een product, zal je meer tijd, mensen en middelen nodig hebben.

Kwaliteit levert geld op

Natuurlijk is dat op korte termijn waarheid. Als je als bedrijf langer denkt te bestaan dan een half jaar, is het verstandig om naar andere meningen te luisteren en de volgende woorden te koesteren: duurzaamheid en kwaliteit in producten zorgen voor besparing op langere termijn.

Een voorbeeld geven is makkelijk: ik ben geen klusser thuis, maar zal af en toe wat moeten doen. Ik heb in mijn leven al vier boormachines gekocht van twijfelachtige merken in de uitverkoop voor niet meer dan tien tot twintig euro. Waarom vier? Nou, de ene viel gelijk al uit elkaar toen het een schroef zag, de andere deed na een jaar niets meer, weer een andere had accu's die het niet voor elkaar kreeg om een schroef langer dan twee centimeter in een spaanplaat te draaien... Uiteindelijk heb ik een merk gekocht waar ik al jaren 'plezier' van heb. Net zo duur als vier goedkope boormachines, maar deze werkt nog steeds!

De tips & tricks gevonden op LinkedIn

In onderstaand overzicht staan genoemde punten van een discussie op de site LinkedIn.com. Deze lijst meenemen in je dagelijks werk? Dit zonder dure verbetertraject of het inhuren van een Test Proces Improvement specialist. De punten zijn onderverdeeld in zaken waar je direct mee kan beginnen, op middellange termijn en op lange termijn. Verder nog wat punten die onder andere disciplines vallen dan testen. Dit stuk bespaart je misschien al heel wat euro's (geen dank hoor ☺).

Directe beginnen met besparen op het testbudget

Korte termijn

1. Bekijk of er niet te veel (test)management op het testproject zit, misschien kan een testmanager of coördinator ook wel meerdere projecten aan.
2. Onderzoek welke licenties van (test)tooling niet gebruikt (shelf ware) worden en stop met betalen van deze dure licenties.
3. Combineer zoveel mogelijk testgevallen, dat scheelt dubbele testen.
4. Voer prétesten uit, een beperkt aantal testgevallen die de meest gevoelige onderdelen van de software raken. Hiermee kan je snel zien waar de problemen zitten en of je door moet gaan met de testuitvoer op de build die je gekregen hebt.
5. Bekijk waar documentatie versimpeld kan worden (testhandboeken, testplan, testrapportages, dashboard overzichten). Simpele checklists worden beter gelezen en onthouden en hebben meer effect dan handleidingen van 64 pagina's.
6. Maak checklists aan voor alle fasen van een testtraject, dus review checklists, testplan checklists, testuitvoer checklists, testomgeving checklists, et cetera. Deze zijn snel te gebruiken, makkelijk te onderhouden en goedkoop op te stellen.
7. Als tester: ken de inhoud van de ontwerpen, het is belangrijk dat je goed begrijpt wat de bedoeling is van het ontwerp, zodat je dit snel kan verifiëren in het te testen product.
8. Beschrijf altijd reproduceerbare stappen in bevindingenregistraties. Scheelt zoekwerk en is bruikbaar voor her- en regressietesten.
9. Als een testafdeling na een release tijd 'over' heeft, schrijf dan alvast testgevallen voor een volgende release aan de hand van change requests die er zijn en worden verwerkt in een volgende versie van het product.
10. Testdata kunnen ruim van tevoren gemaakt worden/ Als dit niet kan, dan ontbreekt er wat in de ontwerpen.
11. Zet de eindgebruiker vooraan in het traject om mee te helpen met testen. Dan worden de acceptatietestproblemen eerder gevonden.
12. Communiceer bevindingen gelijk met de eindgebruiker / klant en laat hem beslissen of deze in de software mag blijven of niet.
13. Evalueer elk testtraject met het gehele ontwikkelteam inclusief gebruiker, per iteratie, zodat men hier allen van kan leren.
14. Werk nauw samen met de ontwikkelaars en test terwijl de ontwikkelaar nog aan het programmeren is.
15. Communicatie verbeteren door wekelijks of zelfs dagelijks een korte voortgang overleg te houden (maximaal vijftien minuten per dag). Je hoeft niet in een agile ont-

wikkelteam te werken om dagelijkse afstemming te verkrijgen.

16. Gebruik het moment van 'wachten op een build' door deze tijd te benutten om verbeteringen aan te brengen in de testprocessen.
17. Bekijk de mogelijkheden van Exploratory Testing / Rapid testing. Vooral voor senior testers met veel ervaring in het team. Dit kan veel besparen op documentatie schrijven en bijhouden.

Middel-lange termijn

18. Bekijk waar activiteiten uitgevoerd worden in een testteam die niet direct met testen te maken hebben, te veel documentatie omdat het verplicht is, zijn er statistische gegevens die verzameld worden en nooit gebruikt worden?
19. Gebruik een binnen je organisatie afgesproken gestructureerd testproces en houd je hieraan.
20. Houd bevindingenbeheer simpel en de communicatielijnen over bevindingen kort. Geen ingewikkelde flows waar je eerst een cursus voor moet volgen.
21. Ga risico gebaseerd testen: Testen waar het nodig is.
22. Neem genoeg tijd om de teststrategie uit te werken, wat gaan we zwaarder testen, wat minder en wat gaan we niet testen.
23. Bekijk waar je onderdelen van het testtraject parallel kan uitvoeren, systeemtest en acceptatietest kan vaak gecombineerd worden.
24. Schrijf documentatie doelgericht, dus alleen waarvoor het écht bedoeld is, geen zaken beschrijven die je niet gaat uitwerken in een product.
25. Houd je testscripts 'schoon'. In de loop van de tijd kunnen deze uitgroeien tot lijvige documenten. Dubbele tests of tests die niet meer van toepassing zijn, worden vaak behouden, maar moeten verwijderd worden.
26. Zaken die elke keer opnieuw worden uitgevonden kunnen in een overkoepelende teststrategie document (checklist) geplaatst worden.
27. Hergebruik bestaande testscripts, testplannen, en andere documentatie. Projecten archiveren wel dit soort zaken, maar men is al lang blij als een project is afgelopen. Archiveren en snel door naar het volgende project. In de archieven van een organisatie kan je veel herbruikbaar terugvinden, als is het af en toe wat lastig zoeken.

28. Testplannen, testgevallen en scripts moeten klaar staan voordat je met de uitvoer begint. Kan dit niet, ga dan Session Based / Exploratory testing uitvoeren.
29. Gebruik een goede planning tool, waar je de activiteiten in het testproces helemaal kan opsplitsen.
30. De testgevallen en testscripts moeten gereviseerd worden, ook door de ontwikkelaars en ontwerpers en liefst ook de klant/gebruiker. Als het de juiste reviewers zijn met verstand van het domein waar je in test.
31. Gebruik freeware en open source tooltjes, niet alleen de grote pakketten zoals Rational of Quality Centre. AutotIT is een goed product voor een tester om (bijvoorbeeld) duizend keer een formulier in te vullen met verschillende data.
32. Zorg dat de juiste tester de juiste dingen doet: iemand met meer verstand van de techniek achter een product kan wat dieper en meer ontwikkeltesten uitvoeren en een testomgeving configureren, een tester met meer ervaring met de business kant kan ontwerpen reviewen, een tester met communicatieve vaardigheden kan productrisicoanalyses uitvoeren, et cetera. De juiste medewerker op de juiste plek werkt het meest efficiënt.
33. Besteedt veel aandacht aan de testomgeving en doe dit zo vroeg mogelijk in een testtraject. Deze moet stabiel en representatief voor de productieomgeving zijn.
34. Resources op de juiste tijd en plaats inzetten, in grotere organisaties kan dat door een centrale manager als 'uitzendbureau' te laten fungeren, zodat als er een project met een stilte is, de tester weer ergens anders ingezet kan worden.
35. De testmanager moet ook echt uit de testwereld komen, dit motiveert de testers extra als ze met hun inhoudelijke testvragen bij de testmanager kunnen komen. De testmanager moet vakinhoudelijk kunnen coachen en begeleiden.
36. Houdt brainstormsessies over je project met alle testers, zodat het niveau van begrip over het testen en het te testen systeem op hetzelfde niveau blijft.
37. Grijs gebied, wie test wat? Zoek de gevallen die niet getest worden en bespreek ze.
38. Traceer bevindingen terug naar de 'root cause'. Dus de bevinding komt uit het Ontwerp, of door een programmeerfout, of door een omgevingsprobleem, et cetera. Als je dit bijhoudt, kan je op de meest voorkomende root causes actie gaan ondernemen

39. Start een werkgroep van de meest gemotiveerde testers om via bijvoorbeeld brainstormsessies kleine verbeteringen te introduceren.
40. Zorg dat de bevindingendatabase up to date blijft, dat na het afsluiten van een testsoort (ontwikkeltest, systeemtest, ...) de bevindingen afgesloten of op een 'postponed' status staan. Onduidelijkheid over bevindingen kost veel tijd.
41. Bouw traceerbaarheid van ontwerp naar testgevallen. Als een ontwerp verandert moet er een (automatische) rapportage gemaakt worden welke testgevallen aangepast moeten worden.

Lange termijn

42. Ga off-shore testen, met een goed testproces en goede documentatie kan je veel geld besparen op de testuitvoering.
43. Houd goed bij wat stabiele onderdelen van het systeem zijn door de testresultaten goed te monitoren. Hertest geen stabiele onderdelen. Zo kan je de testaanpak steeds beter fine-tunen en overbodige tests buiten beschouwing laten.
44. Webtechnologie kan ook via het internet getest worden door enthousiaste testers overal in de wereld. Via www.utest.com kan je een applicatie laten testen door veel testers op veel configuraties. Betaal per bug.
45. Pas het ontwerp en testdocumentatie aan als de software aangepast wordt. Vaak wordt in de loop van de tijd dit vergeten waardoor de documentatie verouderd en onjuist is. Hierdoor worden fouten in de software niet meer ontdekt.
46. Automatiseer regressietesten, pas op de valkuilen van testautomatisering en besteed veel aandacht aan een goede testtool die bij je organisatie past.
47. Maak een knowledge database over het systeem onder test, zodat wat geleerd is ook weer door anderen gebruikt kan worden.
48. Bekijk of je al klaar bent voor Model Based Testing, dit is een grote investering, maar als je de valkuilen goed in kaart brengt en investeert in goede ontwerpen en een tool voor MBT kan dit op langere termijn veel opleveren.
49. Je kan de keuze maken om testscripts zo gedetailleerd uit te schrijven dat 'iedereen' met behulp van deze scripts kan testen. Dit betekent dat collega's met minder verstand van testen ook mee kunnen helpen. Een

bijkomend voordeel is dat dit de inwerktijd voor nieuwe testers inkort. En als je dit beheersbaar en onderhoudbaar kan houden en hiermee op een volwassen niveau zit, dan is testautomatisering de volgende stap.

50. Testers moeten allemaal hun testtraining hebben gehad voor hun niveau.
51. Laat het testteam of kwaliteitsafdeling vanaf het begin van een project mee denken en input leveren. Al bij het initiëren van het project. Hierdoor wordt de afstemming beter.
52. Automatiseer het opzetten van een testomgeving (vooral bij virtuele testomgevingen).
53. Zorg ervoor dat de testers ook als tester denken. Zie test niet als een opstap tot ontwikkelaar of een leertuin voor ontwerpers. Een tester die kan groeien binnen zijn eigen vakgebied binnen de organisatie zal actief meedenken over de efficiëntie van het testen en hier actie op ondernemen.
54. Meet de effectiviteit van testen door statistische gegevens bij te houden. Bijvoorbeeld het aantal fouten dat je gevonden hebt in het testtraject ten opzichte van het aantal fouten dat uiteindelijk in productie wordt gemeld. Hiermee kan je de kosten en berekenen van elk probleem in productie en daarmee opbrengst als deze gevonden wordt in een testtraject.
55. Gebruik versiebeheer tooling en maak goede afspraken. Zo worden zaken niet dubbel gedaan.

Ontwikkelaars

56. Zorg dat je ontwikkelprocessen goed beschreven zijn en gebruikt worden. Een kwalitatief goed proces zorgt voor een goed product en minder testinspanning. Zie voor voorbeelden ISO9000/9001 of Six Sigma.
57. Ga iteratief ontwikkelen in korte cycli, zodat bij elke iteratie het gehele proces wordt 'geoefend' en afstemming sneller gaat.
58. Laat de ontwikkelaars unittesten uitvoeren. Alleen goed gekeurde units die de test hebben doorstaan mogen naar een onafhankelijk testteam.
59. Experimenteer met test-driven development, schrijf het ontwerp vanuit een testperspectief (goed en foutpaden), schrijf automatische tests aan de hand hiervan en ga dan pas de code schrijven voor het eindproduct.
60. Zorg dat de acceptatie criteria voor de eindgebruiker/klant ook helder is. Hoe scherper het doel van het

testtraject (waar moet het aan voldoen), hoe meer besparing op tests die niet gedaan hoeven te worden.

61. Ontwikkelaars moeten een testtraining hebben gehad.
62. Maak configuratiemanager of versiebeheerder een aparte functie om configuratiemanagement en de afspraken hieromtrent te bewaken. Het is menselijk om buiten tooling om te gaan werken. Niet iedereen houdt van procedures, dus iemand moet daar scherp op blijven waken.

Planning

63. Een goede planning met een vaste regelmaat zorgt voor rust bij de teamleden. Als men haast heeft door een te krappe planning (chaotisch), dan zal men eerder fouten maken, dat is menselijk. Verder zal de kwaliteitscontrole (reviews en testen) minder opleveren als er build over build wordt 'geserveerd' aan het testteam.
64. Laat testers meedenken met budgettaire zaken bij de planning van een project, hierdoor wordt het testbudget bij het starten van het project realistischer.
65. Houd de planning van de tests goed in de gaten, bij afwijkingen gelijk actie en terugkoppeling naar de projectmanager. (Exception reports, zie Prince2)
66. Laat de testteams een business case maken voor hun testtraject. Kosten en opbrengsten in kaart krijgen is lastig, maar dit geeft wel een goed beeld van wat men kan verwachten.

Documentatie

67. Ontwikkelaars moeten code reviews uitvoeren, het liefst op een gestructureerde manier.
68. Zorg voor goede documentatie, eenduidig en helder voor iedereen (klant, gebruiker, tester, ontwikkelaar) zodat afstemming hierdoor beter wordt.
69. Beschrijf standaarden hoe een ontwerp beschreven zou moeten zijn, voor test is de testbaarheid van belang. Verwerk richtlijnen voor testbaarheid in de standaarden voor een ontwerp.

VERBETERING TESTEFFICIËNTIE: EEN AGILE AANPAK

Door Dr. Lucian Voinea • lucian.voinea@solidsourceit.com en
Dr. Ir. Hans Sassenburg • hsassenburg@se-cure.ch

Inleiding

Een onopgelost probleem voor veel bedrijven is het bepalen van het juiste moment van productvrijgave. Voor nieuwe

producten levert een vroege marktintroductie potentieel meer klanten op. Uitstel van vrijgave levert de mogelijkheid op functionaliteit uit te breiden en kwaliteit te verbeteren. Traditioneel testen van ontwikkelde software wordt nog steeds gebruikt om zoveel mogelijk fouten op te sporen. Dit vormt een hoge kostenpost. Niet alleen de testtijd zelf telt mee, maar ook het zoeken naar oorzaken van fouten en het verhelpen ervan. Het stopcriterium bij testen is ofwel het verstrijken van de testtijd of een voldoende stabiel product. Welk criterium ook genomen worden, het zo efficiënt mogelijk testen is in beide gevallen van groot belang. In dit artikel gaan de auteurs in op een agile manier om de testefficiëntie te meten en te optimaliseren.

Testefficiëntie

Veel organisaties besteden het testen uit aan ingehuurd personeel of externe bedrijven. Testen wordt niet gezien als core-activiteit en er is geen behoefte expertise in dit gebied op te bouwen. Welke vorm ook gekozen wordt, testefficiëntie vormt in beide gevallen een grote uitdaging. Gevonden fouten leiden tot aanpassingen in de software, die vervolgens weer opnieuw getest moeten worden. Hiernaast zijn bekende problemen fouten in de testcases zelf en redundante testcases. In de praktijk worden over het algemeen twee criteria gehandhaafd om te stoppen met testen. Het eerste criterium is dat de testtijd verstreken is. Er is in dat geval geen geld en/of tijd meer om verder te testen. Mocht testefficiëntie laag zijn, dan blijven er meer fouten achter in het product. Dit leidt later tot hoge onderhoudskosten. Het tweede criterium is dat het product voldoende stabiel is. Dit wordt in de praktijk als volgt vastgesteld: alle testcases kunnen succesvol uitgevoerd worden of het aantal gevonden fouten in een bepaald tijdsinterval is voldoende laag. Een lage testefficiëntie leidt tot uitstel van de vrijgavedatum, toename van de testkosten toe en het mislopen van inkomsten worden in commerciële omgevingen.

Model

Er is inmiddels voldoende gedocumenteerd en anecdotisch bewijs van de impact van testefficiëntie op totale productkosten en inkomsten. Desondanks is er weinig kennis hoe deze efficiëntie gemeten en verbeterd kan worden. De meest toegepaste methode waarop testefficiëntie gemeten wordt is het bijhouden van het aantal gevonden fouten per tijdseenheid. Worden er minder fouten gevonden naarmate langer getest is, dan zou dit duiden op een afname van het

aantal nog aanwezige fouten. Deze methode is gevaarlijk. De afname van gevonden aantal fouten kan ook veroorzaakt worden door het feit dat het steeds moeilijker wordt om fouten te vinden of door een lage testefficiëntie. Dit laatste ontstaat bijvoorbeeld wanneer steeds hetzelfde gedeelte van een product wordt getest. Een onderbouwde meetmethode voor testefficiëntie is essentieel om een goede progressie tijdens testen te waarborgen. Een mogelijke methode is bijvoorbeeld het nagaan in welke mate de testcases verdeeld zijn over de functionaliteit of code van het product. Zie ook kader: Stap 1.

Naast het meten van testefficiëntie is verbetering of optimalisatie een belangrijk aandachtspunt. Hierbij is niet alleen de context van het product (verwacht gebruikersprofiel) van belang, maar ook de tot op een bepaald moment gevonden fouten. Beide informatiebronnen kunnen gebruikt worden om prioriteiten te stellen voor de volgende testfase. Het stelt een testteam in staat testcases te selecteren met de hoogste waarschijnlijkheid op het vinden van fouten. Empirisch onderzoek laat duidelijke voordelen zien van zulke methodes in vergelijking tot een willekeurige volgorde van testcases. Voor het prioriseren van testcases kunnen verschillende technieken gebruikt worden. Een elegante wijze is het continu analyseren van gevonden fouten in relatie tot het onderhavige product. Door het achterhalen van correlaties tussen aantal gevonden fouten en bijvoorbeeld complexiteit van het product of stabiliteit van het product of ervaring van ontwikkelaar kan de volgorde van testcases continu bijgesteld worden. Zie ook kader: Stap 2.

Toekomstbeeld

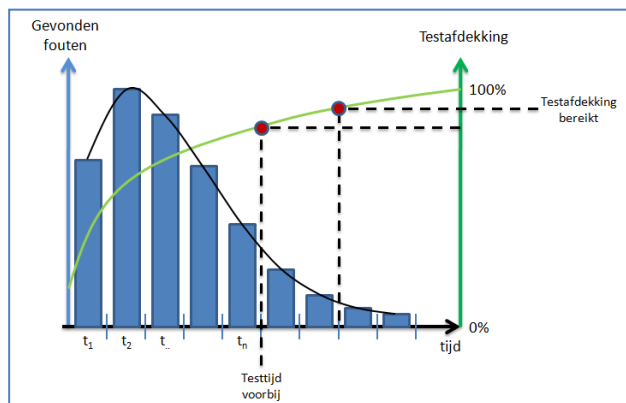
Conclusie is dat testefficiëntie niet veronachtzaamd mag worden wegens de grote invloed op kosten en kwaliteit. De aangereikte methode biedt een handvat voor het meten en verbeteren van testefficiëntie. Door meten kan tijdig geïdentificeerd worden dat ogenschijnlijke progressie in feite inefficiëntie is. Voor efficiëntieverbeteringen kunnen visualisatie-technieken gebruikt worden om correlaties tussen foutpatronen en metriecken op te sporen. Deze techniek kan op agile wijze toegepast worden, zodat testcases op continue basis geprioriteerd worden. Ten slotte is een blik in de toekomst vermeldenswaardig. Naar verwachting zal op termijn traditioneel testen langzaam plaatsmaken modelgebaseerd testen. Hierbij dient het volledige gedrag van een product vastgelegd te zijn in specificaties. Mathematisch kan dan geverifieerd worden dat elke mogelijke situatie afgedekt is.

Zo'n model biedt de mogelijkheid grote aantallen testcases te genereren, waarmee de correcte implementatie van de specificaties geverifieerd kan worden. Dit is een compleet andere benadering dan het handmatig schrijven van testcases. Ondanks de grote voordelen zijn softwaremanagers huiverig voor het adopteren van zo'n formele werkwijze. Dit komt in de eerste plaats door het ontbreken van kwantitatief inzicht in ontwikkelproces en productkwaliteit. Zodra dit inzicht verkregen is, bijvoorbeeld aan de hand van een benchmarkingstudie, zal snel duidelijk zijn waar de grote winsten te behalen zijn. In de tweede plaats wordt gevreesd of organisaties wel in staat zijn om te schakelen naar zo'n andere werkwijze. Het vraagt een andere mindset en andere vaardigheden van met name architecten. Het gevolg is dat traditioneel testen nog steeds wijd verspreid is en vroeggemaakte fouten tijdens analyse en ontwerp zich pas laat manifesteren, of niet. Een blijvende uitdaging is dus hoe testefficiënter geoptimaliseerd kan worden.

Stap 1: Meten van testefficiëntie

Een goede methode voor het meten van testefficiëntie is het vaststellen in welke mate testinspanning leidt tot het vinden van fouten. Een bewezen en vaak toegepaste manier hiervoor is het nagaan wat de afdekking van het product is (code coverage). Hoe hoger de afdekking, des te lager de kans op verdere aanwezigheid van fouten. Dit uitgangspunt kan gebruikt worden als basis voor een zelfcalibrerend model, dat zowel de effectiviteit als efficiëntie van testen in kaart brengt. In figuur 1 is een vereenvoudigde versie van het model grafisch weergegeven (voor een uitgebreidere versie, zie www.sw-benchmarking.org). In dit voorbeeld is te zien dat het aantal gevonden fouten afneemt, maar tegelijkertijd de testafdekking toeneemt. Dit wijst op een efficiënt testproces. Maar zelfs als het aantal gevonden fouten meer of minder is, blijft er sprake van een efficiënt proces, omdat de testafdekking blijft toenemen. In de praktijk wordt te veel gekeken naar alleen de afname van het aantal fouten. Indien echter het aantal gevonden fouten afneemt, maar de testafdekking niet, dan is er sprake van een inefficiënt testproces. In dit model kunnen tevens de twee stopcriteria afgebeeld worden. Indien het verstrijken van de beschikbare testtijd het criterium is, kan het aantal resterende fouten geschat worden aan de hand van de op dat moment behaalde testafdekking. Tevens kan geschat worden hoeveel testtijd nog nodig is om een bepaalde testafdekking te bereiken, mocht dit als stopcriterium gebruikt worden. In de

praktijk wordt vaak gekeken naar het aantal testcases dat succesvol was. Probleem hierbij is de mate van afdekking van onbekend is (welk gedeelte van het product wordt daadwerkelijk getest?), dat testcases zelf fouten bevatten (gemiddeld ruim tien procent) en bovendien redundant zijn (gemiddeld ruim dertig procent).

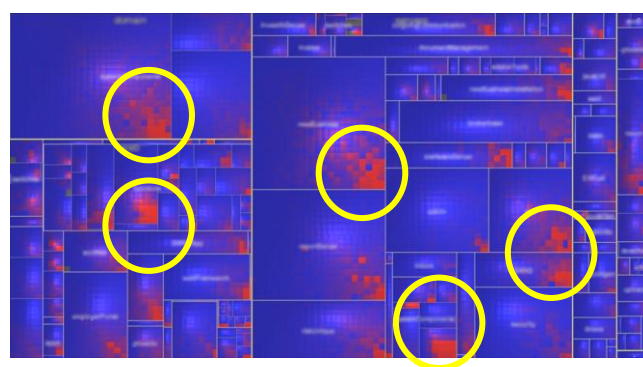
Figuur 1: Model om testefficiëntie te meten

Stap 2: Verbeteren van testefficiëntie

Het verbeteren van testefficiëntie behelst het uitvoeren van testcases in de juiste volgorde. Dit is een dynamisch proces, waarbij gekeken wordt naar bepaalde eigenschappen van het product en de tot op een bepaald moment gevonden fouten. Voorbeelden van producteigenschappen op componentniveau zijn: mate van gebruik door eindgebruiker, complexiteit, mate van stabiliteit over een bepaalde periode, ervaring van betreffende ontwikkelaar(s), enzovoorts. Deze informatie of set van metriekeken is ofwel bekend (zoals ervaringsniveau) of kan met behulp van gespecialiseerde tooling uit configuratiebeheersystemen gehaald worden. Vervolgens wordt geanalyseerd of er correlaties te vinden zijn tussen gevonden fouten en de verschillende metriekeken. Zo zou bijvoorbeeld kunnen blijken dat in bepaalde componenten die vaak gebruikt worden en aan veel wijzigingen onderhevig zijn geweest, de meeste fouten ontdekt worden. Dit zou aanleiding kunnen zijn om extra aandacht aan zulke componenten te geven om dat de waarschijnlijkheid dat hier meer fouten zitten hoog is.

Voor het onderzoeken van potentiële correlaties kan gebruikgemaakt worden van een 'TreeMap'-representatie van de software. Met behulp van deze techniek wordt de software opgedeeld in afzonderlijke delen. Binnen deze delen kan vervolgens 'gespeeld' worden met de verschillende metriekeken. Een voorbeeld is weergegeven in figuur 2. Voor elk

afzonderlijk deel wordt de software bijvoorbeeld eerst gerangschikt op complexiteit: linksboven is lage complexiteit, rechtsonder is hoge complexiteit. Vervolgens wordt in een andere kleur het aantal fouten aangegeven. Zo kunnen relatief eenvoudig die delen van het product geïdentificeerd worden die én een hoge complexiteit én een hoge foutfrequentie hebben. Potentiële correlaties tussen meer of andere metriekeken kunnen ook geanalyseerd worden. Op deze wijze kan men achterhalen welke delen van het product op een bepaald moment de meeste test aandacht behoeven, zodat het aantal gevonden fouten per tijdseenheid zo hoog mogelijk is.

Figuur 2: Voorbeeld 'TreeMap'-representatie van software

VIJF VRAGEN AAN...

Door Bas Sommeijer • bas@aesset.nl

IK VIND TESTEN EEN LEUK VAK WANT ...

het vinden van fouten die andere mensen over het hoofd hebben gezien geeft een bevredigend gevoel. Helemaal als vervolgens de fouten worden opgelost of verbeterd en dus mede door jou een beter product wordt geleverd. Het

mooiste compliment vind ik dat je een klant over 'jouw' product heel enthousiast hoort praten.

HET GROOTSTE MISVERSTAND OVER TESTEN IS ...

dat iemand die een testcursus heeft gevolgd direct ingezet kan worden als volleerd tester. Op de cursus leer je over het testproces, de testtechnieken en tegenwoordig ook over de soft skills. Maar het kiezen van de juiste testtechniek in een bepaalde situatie en een gevoel ontwikkelen waar de meeste fouten te vinden zijn duurt een stuk langer dan een week cursus.

OVER VIJF JAAR ZIE IK MIJZELF IN DE FUNCTIE VAN ...

Geen idee. Ik denk niet zover vooruit. Wat ik belangrijk vind, is plezier in het werk. Collega's en vooruitgang in het testproces zijn belangrijk. Momenteel zit ik aan het einde van de keten met business acceptatietesten, maar het lijkt me ook leuk om weer wat dichterbij de systeemtesten te zitten.

EEN TESTER MOET ZEKER BESCHIKKEN OVER DE VAARDIGHEID OF KENNIS OM ...

Er is niet één vaardigheid of kennis die alle testers moeten beschikken. Juist de mix van verschillende mensen maakt een goed (test)team. Ik vind dat gekeken moet worden naar welk werk gedaan moet worden en daar de juiste mensen voor zoeken. Communicatief vaardig is handig, maar is dat niet voor iedere baan een vereiste? Stel je nou voor dat iemand niet communicatief vaardig is, maar ontzettend goed in het gestructureerd opzetten van testen? Dan moet je als testcoördinator ervoor zorgen dat er iemand in je team is die wél die vaardigheid heeft. Beschikt de persoon niet over domeinkennis, maar heeft hij of zij wel veel testervaring? Zorg dan dat er iemand wordt vrijgemaakt met die domeinkennis voor de overdracht. Geen testervaring, maar wel iemand die de geschiedenis van het product en fouten goed kent? Zorg dan dat die persoon opleiding krijgt en een coach om het geleerde in de praktijk te brengen.

IN DE TOEKOMST HOOP IK DAT BINNEN HET TESTVAKGEBIED MEER AANDACHT KOMT VOOR HET ACHTERAF ANALYSEREN VAN FOUTEN OMDAT ...

je kunt leren van je fouten. Welke fouten zijn gevonden, in welke testfase vinden we dat die gevonden hadden moeten worden. Dan zou er tijd en geld vrijgemaakt moeten worden om dat verbeterproces in gang te zetten. Ook na een project in het testteam nagaan wat ging er goed, wat kan verbeterd worden en dat ook in gang zetten. De valkuil is om op dezelfde manier te blijven werken, maar door de analyse achteraf kun je effectiever gaan werken.

IK GEEF DE VRAAG DOOR AAN MACHIEL VAN DER BIJL, OMDAT ...

hij een enthousiast persoon is die zijn universitaire onderzoek heeft omgezet in een model based test tool dat heel goed wordt ontvangen in het bedrijfsleven.

DE DAG VAN ...

Nathalie Rooseboom de Vries van Delft •

nathalie.van.delft@capgemini.com

Testcoördinator bij NS Hispeed

Maandagochtend, ik word wakker van het steeds sterker wordende licht van mijn wake-up light, nog ver voor de piepton klinkt. Mijn oog valt op de tijd: 05.10 ... Ik strek mijn hand uit en zet mijn wekker opnieuw. 06.20 is een mooiere tijd.

Opnieuw de wekker, na een diepe zucht, sta ik op. Loop de badkamer in, wassen, aankleden en naar beneden. Eerst maar koffie en een ontbijtje. Ik heb een vast ritueel in de ochtend, gepolijst tot een zeer efficiënt tijdsverloop zodat ik zo lang mogelijk kan blijven slapen. Mijn hond kijkt op van zijn kussen, ik heb de deur naar de tuin opengezet, maar mijnheer maakt absoluut geen aanstalten om op te staan. Ik

geef hem groot gelijk, het regent namelijk best flink door en met zijn zeer hoogbejaarde leeftijd is het al snel te koud en te nat.

Na mijn koffie en – uiteindelijk – rondje met de hond, kijk ik nog even in mijn mail en de twitterstreams. Belangrijke check: mijn agenda voor vandaag en de to-do list, afhankelijk daarvan kies ik voor de trein of de auto. Vandaag wordt het de trein. Voordat ik mijn laptop afsluit, koop ik dus nog een kaartje op de businesscard site.

Reizen

Om even voor half acht arriveer ik op Station Alkmaar Noord. Het is hartstikke rustig in vergelijking met andere dagen ... Het dringt tot me door dat het natuurlijk vakantie-tijd is voor velen. Aangezien ik zelf geen schoolgaande kinderen heb (of überhaupt kinderen), zijn die momenten vaak een verrassing voor mij. Lekker rustig in de trein dus vandaag. Ik trakteer mezelf op een kop koffie van de kiosk. Soms wil ik mijn slaap nog wel eens verlengen in de ochtendreis, maar vandaag heb ik een behoorlijke lijst met acties, dus ik wil mijn reistijd optimaal benutten.

ISO/IEC 29119

Mijn eerste actiepoint van vandaag is een stemadvies doornemen van de ISO/IEC. Ik heb via de NEN het document: Formal Letter Ballot on ISO/IEC 29119 Project Extension Request gekregen. Het is een belangrijk stuk aangaande de ontwikkeling van de nieuwe software testing standaard. De internationale werkgroep vraagt hierbij om een uitstel, de 'Fransen' en de 'Amerikanen' zijn 'tegen'. In het document zit hun argumentatie. Eerder kreeg ik van de voorzitter een mail met een 'plea' voor verlenging. Ik vind het belangrijk dat ik alle feiten naast elkaar leg, voordat ik een advies uitbreng. Zeker in dit geval, waar naar mijn idee, persoonlijke gevoelens meespelen bij de partijen. En als lid van de TestNet werkgroep ISO 29119 voel ik me in zekere zin ook een spreekbuis van testend Nederland. Gelukkig niet in mijn eentje, nog meer TestNet leden zijn actief in zowel onze eigen werkgroep als de internationale WG26 die de nieuwe teststandaard opstelt. Ik kan mijn actie niet volledig afronden tijdens mijn treinreis, want dan ben ik al op mijn bestemming: Amsterdam Centraal Station.

Ik heb echt een ideale werklocatie op dit moment, althans, als het met de trein reizen betreft. Ik werk namelijk boven op

het centraal station van Amsterdam bij NS Hispeed, het gebouw – de Oost – zit aan perron 2 vast, maar doordat de Koninklijke Loge er ook zit, moet ik even buitenom naar mijn kantoor. Eigenlijk rijd ik dus met de trein het kantoor bijna binnen. (Weetje: de Koninklijke loge komt op perron 2 uit en heeft daar een prachtig, met bladgoud bedekt, gesmeed hek, de moeite waard om eens te bekijken als je eens moet wachten op dit station).

Bij NS Hispeed ben ik de testmanager voor het programma Ticketing. Dit betekent dat ik de acceptatietesten van diverse losse systemen en de ketentest van de verkoopsystemen van het product FYRA (hogesnelheidslijn) voor mijn rekening neem. Twee weken geleden hebben we een ketentest uitgevoerd en de resultaten van het laatste stukje heb ik inmiddels binnen. Ik ben nu alles aan het verwerken in een rapportage en het defect management systeem aan het bijwerken. Tussendoor heb ik een meeting over de acties en issues die nog uitstaan voor de volgende te implementeren fase van FYRA.

Lunch

Om 12:00 uur ga ik met de projectsecretaresse even een broodje halen bij de AH to Go (weer even om de Koninklijke Loge heen). Het is gemakkelijk om zoveel eettentjes onder je kantoor te hebben, maar voordelig is het niet. Eigenlijk zou ik mijn brood gewoon mee moeten nemen, maar op de één of andere manier is dat het laatste jaar er bij ingeschoten ...

Vandaag kies ik voor een kaas-uienbol met filet americain en een eierkoek.

Shoot ... ik moet nog mijn urenstaat van april inleveren, dus even in mijn agenda's en mailboxen precies nagaan wat mijn urenbesteding ook al weer was. Globaal weet ik het altijd wel, maar het gaat net om die finesses natuurlijk.

Als ik de urenstaten overhandig, vraagt mijn projectmanager om een overzicht van de issues vanuit de ketentest, voor de stuurgroep. Tja, zo kom ik natuurlijk weer niet aan mijn rapportage toe. Ik zie ook dat ik een mail van een ander NEN lid in mijn box heb aangaande de ballot voor de 29119 project verlenging en die wil ik eigenlijk ook nog wel beantwoorden.

To-do

Ik werp een blik op mijn to-do lijst. Gelukkig staan daar geen brandende zaken op, al baal ik dat sommige er al weer

weken op staan. Toch maar even dat overzicht maken en die mail beantwoorden.

En dan is het plots weer half vier. Gelukkig nog wel wat aan mijn rapportage kunnen werken. Dit keer besloten om het inleidende hoofdstuk rijkelijk te voorzien van grafieken. Op zichzelf staand gaan die cijfers niks vertellen over de kwaliteit van product en proces, maar ik heb besloten ze op te nemen zodat al verder lezend de opbouw tot de concluderende grafieken (die weer wel wat zegt over de kwaliteit) en het advies duidelijk wordt.

Soms denk ik wel eens: eigenlijk zou het genoeg moeten zijn om te kunnen zeggen 'niet goed en dit moet er nog gedaan worden' of 'goed genoeg, met dit en dit nog te doen'. Maar goed, men wil natuurlijk een onderbouwing en precies weten wat de inspanning is geweest en wat precies de gevonden issues zijn, etc. En dan denk ik: eigenlijk ook wel mooi om een dergelijke uitgebreide rapportage te maken, het is een goed stuk om een testfase af te sluiten.

Maar goed, half vier dus, om vijf uur moet ik in Utrecht op het hoofdkantoor zijn. Daar heb ik afgesproken met mijn aankomende co-host voor de track op het voorjaarsevenement van TestNet (Ethiek en Testen; het debat) om de stellingen en de scripts door te nemen.

Nog net voor ik mijn laptop sluit, zie ik een aanvraag voor inzending voor NoorderTest voorbij komen. Na een belletje hierover kan ik in de trein het formulier invullen om ook het Testen en Ethiek debat daarvoor in te zenden. Het is en blijft gewoon een leuk onderwerp en blijkbaar trekt het debat over ethiek in onze professie enorm.

Reizen

In Utrecht regent het, dus neem ik vandaag de stadsbus naar Papendorp. Soms neem ik wel eens de (electro)OV-scooter, maar daar is het nu te slecht weer voor. Ik heb nog wat tijd voor de bus gaat en een mooi excuus om mijn verslaving te stillen: een lekker Chai Tea Latte van het groene, Amerikaanse 'koffieconcept'.

Daarna een 'mazzeltje' in de bus; de IN/UIT-check units voor de OV-Chipkaart werken niet, dus ik mag kosteloos mee. Kwart voor vijf ben ik op kantoor en met Budimir neem ik de timetable en stellingen door van het Ethiek-debat.

Overwerkmaaltijd

Om kwart voor zes schuif ik aan bij de 'overwerkmaaltijd' van Capgemini, vandaag bestaande uit rijst met een kip-stoofpotje. Een groep testers van mijn practice heeft vanavond een opleiding en ik vind het altijd leuk om eens te peilen wat er in deze groep speelt. Eén van mijn taken als vakgroepleider is competentie-ontwikkeling en ik wil graag weten of de opleiding bij hun verwachtingen aansluiten en wat ze wellicht nog missen. De overwerkmaaltijd is een mooie gelegenheid om dit in informele sfeer te doen.

Werkgroepen

Om half zeven staat mijn volgende activiteit op het programma. Ik bezoek dan de werk-/intersegroep voor Cloud Testing. Ik bezoek regelmatig de diverse werk- en intersegroepen om feeling te houden met wat er speelt binnen onze interne test community en om op die manier ook 'mijn' practicemensen te kunnen informeren over verschillende initiatieven waar ze aan deel kunnen nemen als ze een bepaalde interesse hebben. Dit is de opstartmeeting van de groep en er wordt behoorlijk gebrainstormd over de invulling van de diverse ideeën. Ik probeer zoveel mogelijk een bijdrage te leveren en merk dat mijn kennis over cloud services, SaaS (IaaS en PaaS) gelukkig niet zo heel erg achterligt bij de andere deelnemers. Ik verwacht wel dat het niet lang gaat duren voordat het niveau het mijne ver overstijgt in deze materie, want men is behoorlijk enthousiast en voortvarend. Tegelijkertijd ben ik diverse mails, tweets, yams en communicator zaken aan het behandelen, voordeel van tien-vinger-blind typen.

Kwart over acht wordt de meeting afgesloten. Tijd om een bus terug naar Utrecht Centraal te pakken en dan de trein naar huis te nemen. Het is niet druk in de bus. Op CS weer die lange wachttijd. Ik twijfel even, want het gaat immers toch in de papieren lopen, maar een lekkere koffie voor onderweg is natuurlijk ook niet weg en het is nu eenmaal ruim vijf kwartier naar Alkmaar Noord ... Genoeg smoezen om nog even een Venti Caramel Macchiato te scoren, bij mijn vaste adresje.

Reizen

Tijdens de treinreis naar huis pak ik nog wat kleine taakjes op. Wat achtergestelde mail, een paar stukken die ik voor NEN moet lezen (er is nog heel wat meer dan alleen de ISO 29119 standaard die gereviewd moet worden) en eigenlijk wil ik ook wel weer wat bloggen voor de TechBlog van Cap-

gemini (CappinglToff), maar mijn hoofd zit ook weer vol met te veel ideeën, dus dat laatste laat ik nog even voor wat het is, anders wordt het een erg chaotisch stuk, denk ik.

Ai, ben al weer ver voorbij Amsterdam en ben even langer blijven hangen op Facebook dan de bedoeling was, maar goed, wel weer alle contacten bijgewerkt die nog berichtjes hadden gestuurd, ook wel fijn. Balen alleen dat ik mijn hele verbinding en alles opnieuw moet opstarten na de tunnel bij Zaandam, waardeloos dat de verbinding daar helemaal wegvalt, zou men er geen versterker in die tunnel kunnen zetten, of zo? Aan de andere kant: die luidruchtig bellende man aan het einde van de coupé is ook zijn verbinding kwijt en gelukkig belt hij niet opnieuw na de tunnel. Nu alleen die twee koters die besloten hebben een hardloopwedstrijd in het gangpad te doen, pleite en dan ben ik helemaal blij, maar helaas blijven ze, schreeuwend en wel, in de trein tot mijn station.

De dag doornemen

Het is al weer laat, over half elf al, als ik thuiskom. Daar neem ik altijd de dag even door met mijn man. We vragen elkaar hoe de dag was en gekscherend vertel ik hem dat hij dat binnenkort uitgebreid kan lezen. Om even over elven sluit ik de dag af en kruip ik, na de hond nog even uitgelaten te hebben, onder mijn lekkere dikke dekbed.

TESTEN BIJ MCAFEE

Door Paul Beving • tnn@testnet.org

Woensdagavond 21 april half tien 's avonds kruip ik thuis nog even achter mijn pc om mijn mail uit te lezen en de wereld in huis te halen. Ik tik nonchalant op de spatiebalk om mijn pc te starten en het beeldscherm flitst op, zoals gebruikelijk. Ik klik op de snelkoppeling voor een internetverbinding en wacht nog even. En nog even... en... ik krijg geen internetverbinding! Ik check de instellingen van mijn pc, maar dat heldert niets op. Ook met de stekkers van mijn modem is niets mis. Even een koude start maken met het modem en ook maar meteen met mijn pc. Het helpt allemaal niet.

Laptop

Totaal ontredderd en redelijk in paniek vlucht ik van mijn pc weg en kies even voor de afleiding voor een ander medium, de tv. Ik kijk verwaasd naar het tien uur journaal en switch meteen maar even naar het aanbod op teletekst. Daar lees

ik zowaar dat gebruikers van het antivirusprogramma McAfee slachtoffer zijn geworden van een foute virusupdate van McAfee zelf. Het bedrijf heeft een nieuwe versie in productie genomen, waardoor bij gebruikers van Windows XP met SP3 een bestand als besmet wordt aangezien en meteen van de pc wordt verwijderd. Ik heb geen laptop tot mijn beschikking, dus ik kan niet bij de informatie komen die McAfee mogelijk al op haar website heeft gezet. Wat nu?

Een dag later lees ik 's avonds met behulp van de laptop van een vriend op de website van McAfee dat het antivirusprogramma het bestand svchost.exe voor Trojanw32/wecorl.a aanziet en daarom heeft verwijderd. Op de website staat een herstel instructie die ik prompt ophaal en op een usb-stick zet. Het bestand svchost.exe dat vakkundig (?) van mijn pc was verwijderd, is echter niet beschikbaar en kan ik dus niet downloaden.

Klantvriendelijk

McAfee moet hier toch een klantvriendelijke oplossing voor hebben, zou je denken. Ze zullen voor deze ramp wel een callcenter hebben ingeschakeld of zo om de prangende vragen van enkele tienduizenden klanten af te vangen. Dus ik pak het papieren telefoonboek erbij (!) en bel meteen maar naar het hoofdkantoor in Amsterdam. Helaas krijg ik geen zoetgevooid stem aan de andere kant en er is ook geen callcenter ingezet. Slechts een kil, automatisch antwoord van aan elkaar geplakte Nederlandse tekstbrokken met een sterk Angelsaksisch accent waaruit kon worden opgemaakt dat men tussen acht uur en half zes aanspreekbaar was. De volgende dag bel ik meteen om acht uur om zo andere vroege vogels vóór te zijn, maar ik krijg opnieuw het woordenplaksel. McAfee had kennelijk niet in de gaten dat de zomertijd al was begonnen, want pas na negen uur kreeg ik zowaar contact. Een menustructuur met aan het einde de melding dat er geen Nederlands sprekende medewerker beschikbaar was om mij te woord te staan. Einde antwoord. Het enige dat ik heb geleerd is dat de klemtoon bij 'McAfee' ligt ná Mc, zoals bij McDonald's.

Herstelpoging

Vrijdagochtend zoek ik op kantoor naar iemand die mij aan het door McAfee weggemikte bestand zou kunnen helpen. En inderdaad, bij service management zijn er meer vragen van de thuisgebruikers van McAfee aangekomen. Gewaard met het gewraakte bestand svchost.exe en een in-

structie op een usb-stick doe ik die vrijdagavond een succesvolle herstel poging. Ik ben weer helemaal blij.

Moraal van het verhaal: niet goed testen kan veel schade veroorzaken in allerlei vormen. Allereerst is er de reputatieschade van McAfee. Hoe kan een gerenommeerd antivirusbedrijf toch zo'n kapitale fout maken? Klanten haken af en vertellen hun negatieve ervaringen aan anderen. Verder kregen klanten niet direct een klant-en-klare oplossing aangereikt, mede omdat het bestand svchost.exe niet bij elke klant in dezelfde map stond. De informatieverstrekking via de telefoon liet veel te wensen over en gaf de indruk dat McAfee niet goed met een crisissituatie kan omgaan. Klanten voelden zich in de steek gelaten. En niet in de laatste plaats: de financiële consequenties als gevolg van mogelijke schadeclaims en verlies aan omzet. En dat alleen maar door één pad niet te testen, Windows XP met SP3.

BOEKRECENSIE: PRESENTEREN? ALLES MAG!

Door Meile Posthuma • tinn@testnet.org

Uitgeverij: Academic Service

ISBN-nummer: 978 90 395 2606 4

Auteur(s): Derk-Jan de Groot en Jan Iedema

Een boekrecensie over presenteren in TNN? Het klinkt misschien wat vreemder dan dat het is, maar ook wij testers geven regelmatig presentaties. En ook wij testers kunnen onze boodschap beter overbrengen als onze presentatie goed in elkaar zit.

In dit handzame handboek voor het maken van boeiende presentaties, geven Derk-Jan de Groot en Jan Iedema vele praktische tips en trucs om iedereen die een presentatie moet geven deze presentatie tot een goed einde te laten

brengen. Het 'Alles mag' in de titel slaat op het feit dat ondanks dat je als presentator allerlei dingen hebt geleerd op presentatietrainingen om een goede presentatie te geven, je vooral jezelf moet blijven en moet doen waar je jezelf het prettigst bij voelt. Hiermee zal een deel van de spanning voor een presentatie worden weggenomen.

Het boek is opgebouwd uit vier delen:

- Voorbereiden
- Maken
- Oefenen
- Geven

Of je nu een student bent of al werkzaam bent en je eerste presentaties moet geven of misschien zelfs al redelijk wat ervaring hebt, dit boek helpt je met goede praktijkvoorbeelden en een gestructureerde aanpak om je boodschap goed over te brengen in een aantrekkelijke presentatie. Beide auteurs zijn erin geslaagd om door de aantrekkelijke schrijfstijl, je zo enthousiast te maken voor het geven van een presentatie, dat je bijna niet meer kunt wachten. Elevator pitch, mind map, vertelvormen, spanningsbogen, materialen en mise-en-scène, alles wordt genoemd.

In het boek staan ook kleine stukjes van ervaren presentatoren die hun ervaringen delen. Een tip van Carmine Gallo, een presentatiecoach, met betrekking tot het oefenen van een presentatie trok bij mij wel erg de aandacht. Hij heeft de vuistregel dat voor elk uur presenteren er tien uur oefenen van de presentatie tegenover staat. Ik geloof zonder meer dat hij gelijk heeft, maar of dit binnen een bedrijf praktisch mogelijk is om zoveel tijd beschikbaar te stellen voor het oefenen van een presentatie waag ik te betwijfelen. Een laatste tip waar ik nog even de aandacht op wil vestigen is deze; het is beter om veel te vertellen over weinig dan weinig over veel. Hou deze vast als je een presentatie moet geven op EuroSTAR of bij TestNet.

Het boek wordt ondersteunt met een website die hoe kan het ook anders heet: www.presenterenallesmag.nl waar nog wat andere nuttige informatie staat die je kunt gebruiken wanneer er binnenkort een presentatie gegeven moet worden.

BOEKENNIEUWS

Door Meile Posthuma • tinn@testnet.org

Het is weer druk aan het boekenfront. De laatste tijd zijn er verschillende boeken uitgekomen. Ten eerste een tweede

druk van 'Succes met de requirements' van Martin Arendsen, Jan Jaap Cannegieter, Arno Grund, Petra Heck, Serge de Klerk en Johan Zandhuis. Het eerste boek over batchtesten genaamd 'Batchtesten' van Dew Persad is verschenen en 'De kleine TMMi' van Jan-Jaap Cannegieter en Erik van Veenendaal.

Nog geen recensies in dit nummer, maar wel in de volgende TNN.

ARTIKEL(EN) COACHING AVOND

Door Rik Marselis • rik@marselis.eu

In februari organiseerde TestNet een heel speciale thema-avond: de coachingsavond. Op deze avond waren ruim twintig TestNetters aanwezig die als coach hun ervaringen met andere TestNetters wilden delen. De opzet van de ronde-tafel-sessies verschilde per coach maar de rode draad was steeds dat een coach met een groepje TestNetters samen over een bepaald onderwerp van gedachten wisselde. En dat in twee rondes, zodat men volop keus had.

De avond was goed bezocht: ruim tachtig TestNetters hadden hun weg naar het NBC gevonden. Hoewel niet alle onderwerpen voldoende belangstellenden trokken, zijn er veel boeiende gesprekken gevoerd, zodat we zeker van een geslaagde avond kunnen spreken. Kortom, een goed initiatief dat in het najaar een vervolg krijgt. Ik heb een paar coaches gevraagd hun ervaringen kort op papier te zetten en dit was het resultaat.

Metrieken rondom outsourcing

Felipe Ruiz Sachis

Na door Rik Marselis gevraagd te zijn om als 'tafel-coach' mee te doen op een TestNet avond heb ik me toch maar achter de oren gekrabd om er achter te komen wat ik dan geacht werd te doen. Uit een variëteit van onderwerpen heb ik gekozen om 'metrieken rondom outsourcing' als onderwerp te nemen, mede doordat niemand anders dit onderwerp als coach had.

Op de avond zelf bleken er bijzonder veel coaches te zijn (professionele testers delen graag hun kennis) en gelukkig ook veel deelnemers. Het is een vreemde gewaarwording om als een marktman, gezeten aan een tafel, je waren te verkopen. Een klein bordje op tafel vermeldde het onderwerp. Uit het gedrag van de collega-testers was af te leiden dat velen ter plekke besloten bij welke tafel ze zouden aansluiten.

Na een kleine inleiding mijnerzijds en een klein A4-tje kwamen de vragen en de levendige discussies los. Gezien het onderwerp had ik de meer senior testers bij mij aan tafel. Mensen met eveneens veel ervaring en uiteraard bijpassende kritische houding. Geweldig om te zien dat coaching en discussie dan snel met elkaar versmelten.

Testcommunicatie

Harry Blom

'Beste Testcoach wil je een bijdrage schrijven voor de TNN over je ervaringen?'

Hmm, ja, dat wil ik wel, maar dan even zonder alle poespas en harde feiten. Ongeveer hetzelfde gevoel wat mij bekwam bij het zien van de mogelijke bijdragen. Allemaal feitelijke, inhoudelijke, of, zoals we dat ook wel noemen, de harde kant van ons vak. Bij het woord coach denk ik daar zeker ook aan, maar niet alleen.

In ons vak is het hebben van gelijk vaak niet de issue, maar het gaat erom dat we gelijk krijgen. Niet om het beter te weten of een lange neus te trekken, maar toch vooral om uiteindelijk een kwalitatief hoogstaand eindresultaat te bereiken. Bij het gelijk krijgen komt het niet enkel aan op de harde kant van de boodschap, maar ook heel duidelijk op de verpakking ervan. En dat is iets wat in ons jonge testvak vaak onderbelicht is. Vandaar dat ik mijn bijdrage vooral op het communicatieve aspect heb gericht. Gelukkig waren er ook voldoende belangstellenden geïnteresseerd in mijn bijdrage.

In veel van mijn opdrachten loop ik toch nog tegen de underdog positie van het testen aan. Soms heeft dit te maken met de organisatiestructuur, de projectdruk en andere redelijk technische factoren. Helaas moet ik ook vaak concluderen dat het komt door de testers zelf. We zijn als testers dan niet in staat onze boodschap geaccepteerd te krijgen.

Je kunt de oplossing zoeken in het verbeteren van je pure testkennis; de meeste presentaties op de TestNet bijeenkomsten helpen daar goed bij.

Uitgaande van een voldoende niveau van het testen maak ik me sterk voor het op de goede manier verpakken en presenteren van de resultaten. Hiervoor is behalve testkennis ook nodig dat je beschikt over communicatieve vaardigheden en het tactisch en strategisch inzicht om deze vaardigheden succesvol in te zetten.

Op de avond zelf hebben we in twee sessies gekeken en geoefend met enkele specifieke testcommunicatieaspecten. Gezien de enthousiaste reacties, overigens over de gehele avond, vraagt dit om meer.

Testen in de context

Kees Blokland

Nadat we in de afgelopen decennia het gestructureerd testen goed op de kaart hebben gekregen, moeten we ons verder ontwikkelen en niet blijven hangen bij de 'testers klaaglijt': onvoldoende specificaties – onheuse tijdsdruk – onvoldoende testomgevingen – te late en incomplete softwareleveringen – geen testtools beschikbaar – oplossen van bevindingen duurt veel te lang – onvoldoende menskracht – slechte unit tests – te late betrokkenheid – enzo voorts.

Het mopperen en blijven roepen dat WIJ niet kunnen testen omdat ZIJ iets niet goed doen is een (on?)bedoeld neveneffect van de testmethoden uit de bekende dikke boeken. Als we niet oppassen worden we als testers opnieuw als last gezien in plaats van als nuttige deelnemers in het software voortbrengingsproces.

Met deze inleiding wilde ik de discussie op gang brengen en dat lukte prima! De mensen rond de tafel herkenden zich – wellicht een beetje beschroomd – wel in de 'testers klaaglijt'. Maar wat nu te doen, was de vraag rond de tafel. Slaan de dikke testboeken dan de plank mis? Die hebben toch veel bijgedragen aan het op de kaart zetten van gestructureerd testen? Dat is uiteraard het geval en we moeten onze 'roots' niet verloochenen, maar er zijn allerlei stromingen in de ICT in het algemeen en de testwereld in het bijzonder die het volgende gemeen hebben: er is geen universele aanpak voor testen en testmanagement met garantie op succes in elke situatie.

We gaan een fase in waarbij testprofessionals zich nog meer soepel (moeten) opstellen en 'langs de randen van het testvak' hun handen uit de mouwen steken om constructief bij te dragen aan ICT projecten, die bijvoorbeeld steeds vaker in het teken staan van 'servicing' en 'sourcing'. De nieuwe testmanager zal daar leiding aan moeten geven onder het motto van 'service driven' of 'context driven' testmanagement! Met die conclusie rondden we de discussie af.

Testen in een multi-disciplinaire agile omgeving

Jurian van de Laar

Inmiddels al weer even geleden, maar omdat het de eerste 'coaching-avond' voor TestNet was en, volgens mij, ook heel succesvol, kan ik me deze avond nog goed herinneren.

Het begon allemaal met een uitnodiging in een mailtje.

Omdat ik in die tijd ook juist in een opdracht bezig was met begeleiden en coachen, zowel van software ontwikkelaars en testers, sprak die uitnodiging mij meteen aan. Gereageerd, geaccepteerd en daarom op 18 februari dus naar Nieuwegein. Mijn onderwerp had ik dichtbij mijn dagelijkse praktijk gehouden: het introduceren van testen in een multidisciplinaire agile omgeving.

Ik merkte direct dat dit onderwerp aansprak: de stoelen rond mijn tafeltje waren snel gevuld, er werd zelfs een stoel van een ander tafeltje bijgesleept (sorry, collega-coach ;-). Maar ook andere tafeltjes met agile-gerelateerde onderwerpen waren snel 'bezet'.

Het concept: TestNetters delen hun kennis, 'als coach', met andere TestNetters. En eigenlijk zou elke TestNetter coach kunnen zijn, iedereen heeft wel specifieke kennis. In dit geval was ik dus één uit de groep geselecteerde 'coaches'. Elke coach kreeg een tafel met zes stoelen, en na een korte maar hevige 'stoelendans' verdeelden de deelnemers zich dus uiteindelijk vanzelf over de diverse onderwerpen.

Het was een goed bezochte avond en overal waren interessante en enerverende gesprekken te horen. Natuurlijk had ik wel voorbereid en wat afdrukken als gespreksmateriaal meegenomen, maar ik had me voorgenomen om vooral 'mijn groepje' de richting te laten bepalen. Dat bleek goed te werken. Al snel werden vragen gesteld en ervaringen uitgewisseld. Werkt dat wel, dat agile? En hoe zit dat dan met documentatie en requirements? Wat is je rol als tester? Thema's waar ik ook juist in mijn praktijk mee bezig was. Zelfs nadat organisator Rik Marselis het stop-sein had gegeven, kostte het ons moeite om niet verder te discussiëren. En zo verliep eigenlijk ook de tweede ronde met een nieuwe groep deelnemers.

Ik vond het een heel geslaagde avond in mijn rol als 'coach', maar ook van de deelnemers heb ik heel positieve reacties gehoord. Ongetwijfeld zal dus volgend jaar een tweede editie worden georganiseerd, bij deze alvast warm aanbevelen om je dan (weer?) aan te melden als coach of deelnemer!

EEN GOED GESPREK MET STUART REID

Door Hans van Loenhoud • tnn@testnet.org

Als je naar het afgelopen voorjaarsevenement bent geweest, heb je inmiddels kennis gemaakt met Stuart Reid. Hij was de eerste keynote spreker, die ons in zijn presentatie 'Improving Testing - with or without standards' liet zien dat er nog heel wat te verbeteren valt aan de manier waarop we vandaag de dag testen. Daarbij legde hij tot mijn verrassing de nadruk op soft skills, 'without standards' dus. Tot mijn verrassing, omdat wij Stuart Reid vooral kennen van zijn passie voor het volgen van concrete standaards in de uitoefening van het testvak. Hij heeft bijvoorbeeld aan de wieg gestaan van de ISEB/ISTQB-certificatie en is de afgelopen jaren op internationaal niveau verantwoordelijk voor de ontwikkeling van een nieuwe standaard voor de inrichting van het testproces, de ISO/IEC 29119 standaard voor software testen.

ISO 29119

Zoals jullie hopelijk weten (er heeft al een paar keer iets over in TestNet Nieuws gestaan) heeft TestNet een gelijknamige werkgroep ISO 29119 die zich bezighoudt met de uitwerking van deze standaard en de introductie ervan binnen de Nederlandse testwereld. Wij waren als werkgroep blij verrast toen Rik Marselis, die het voorjaarsevenement met de evenementencommissie heeft georganiseerd, met Stuart Reid afsprak om voorafgaand aan het voorjaarsevenement met onze TestNet werkgroep van gedachten te wisselen. Dat was voor ons een unieke kans om inzicht te krijgen in de voortgang op internationaal niveau en te bespreken hoe wij daaraan vanuit TestNet een bijdrage kunnen leveren.

En zo kwam het dat op de ochtend vóór het evenement een forse delegatie van TestNetters (negen van de veertien leden van de werkgroep hadden zich hiervoor vrij kunnen maken) in een van de vele NBC-zaaltjes aan tafel zat met Stuart Reid en een paar schalen lekkere NBC-broodjes.

Stuart bleek een vriendelijke, open, integere, deskundige en overtuigende persoon te zijn. Een echte tester dus. En dat gelardeerd met een gezonde dosis Engelse humor. Hij is 'convenor' (zeg maar 'trekker') van de internationale werkgroep en tevens editor van twee van de vier delen waaruit de nieuwe norm zal bestaan. Die delen zijn (1) concepten

en woordenlijst, (2) testproces, (3) testdocumentatie en (4) testtechnieken.

Kijkje in de keuken

Stuart gaf ons een boeiend kijkje in de keuken van de ISO standaards en de ontwikkeling ervan. Dat was een tamelijk ontvankelijk beeld, moet ik zeggen. Had ik altijd gedacht dat ISO standaards werden ontwikkeld door topexperts vanuit een grote inhoudelijke deskundigheid en met als leitmotiv het algemeen belang van de maatschappij, uit het beeld dat Stuart schetste kwam eerder een slechte aflevering van GTST naar voren. (Vriendjes)politiek tussen landen en personen, het 'not-invented-here'-syndroom, baantjesjagerij en regelrechte sabotage zijn allemaal horden die hij moet nemen om uiteindelijk tot een werkbare teststandaard te komen. Gelukkig zijn testers, en dus ook Stuart Reid, vaak gezegend met een verfijnde combinatie van doorzettings- en relativiseringsvermogen. Hij laat zich dus vooralsnog niet uit het veld slaan.

Maar spannend is het wel, want op het moment van schrijven wordt er door de ISO organisatie een stemming georganiseerd over het vervolg van het ISO 29119 project, naar aanleiding van een verzoek van Stuart om het project met één jaar te verlengen. Enkele landen, waaronder nota bene het land van waaruit het advies werd gegeven om de verlenging aan te vragen, hebben zich tegen het verzoek gekeerd en voorgesteld het project af te breken en volgend jaar opnieuw te beginnen. Dat betekent in de praktijk al gauw vijf jaar vertraging. Als deze TNN uitkomt, is de uitslag van de stemming bekend. Dan weten we of we als TestNet werkgroep door kunnen gaan of de hele handel vijf jaar in de koelkast moeten stoppen.

Ik hoop er persoonlijk sterk op dat de ontwikkeling van de ISO 29119 standaard doorgaat. Want wat tot nu toe is opgeleverd ziet er best heel aardig uit. Niet spectaculair overigens, je vindt veel zaken terug die je ook bij TMap, ISTQB, TMMi, IEEE 829/1008 en BS 7925 hebt gelezen. Het grote pluspunt van de huidige concept-standaard is dat al die afzonderlijke zaken worden samengesmeed tot één consistent geheel. De grootste inspanning van de internationale werkgroep is tot nu toe dan ook gaan zitten in de onderlinge afstemming van de afzonderlijke delen en het bereiken van consensus tussen de betrokken deelnemers. Dat is natuurlijk een hele klus, in dat bonte gezelschap van testers en ISO adepten uit de hele wereld. Als voorbeeld vertelde

Stuart dat op het concept van deel 2, het testproces, ruim 2500 regels review commentaar zijn ontvangen en verwerkt (waarvan een stuk of 150 van onze eigen TestNet werkgroep).

Ervan uitgaande dat het allemaal positief afloopt en de ontwikkeling van de ISO 29119 standaard gewoon doorgaat, hebben wij aan Stuart gevraagd wat wij vanuit TestNet kunnen doen om zijn project te helpen. Tot nu toe hebben we ons vooral geconcentreerd op het geven van review commentaar. Dat wordt zeer op prijs gesteld, maar, zo vertelde hij, hij kan beschikken over ruim 300 reviewers over de hele wereld, dus commentaar krijgt hij genoeg. Overigens zijn wij het enige land waarin de testers hun krachten hebben gebundeld in een gezamenlijke werkgroep; uit alle andere landen krijgt hij commentaar van individuele testers. TestNet loopt dus zoals gewoonlijk weer voorop!

Goede voorbeelden

Waar Stuart veel meer naar op zoek is, zijn goede voorbeelden, die kunnen worden toegevoegd aan het deel over testdocumentatie. Want één goed voorbeeld zegt meer dan duizend woorden uitleg. Die handschoen pakken wij binnen de werkgroep met plezier op. Het liefst proberen wij een 'rode draad'-voorbeeld te ontwikkelen waarin allerlei documenten conform de standaard een logisch geheel vormen, van mastertestplan tot ketentestrapportage. Wij zijn vol goede moed om daar iets moois van te maken. U hoort nog van ons!

Of niet natuurlijk :-)

WEBSITES INSPECTEREN OP BASIS VAN WEBRICHTLIJNEN

Door Gerard Kruijff • g.kruijff@qualityhouse.nl

Als wij testers het hebben over het testen van websites, dan denken we vaak als eerste aan 'usability'; hoe beoordelen gebruikers een site en met welk gemak kunnen zij zichzelf toegang verschaffen tot achterliggende functionaliteit en de werking van de applicaties beheersen. In dit artikel gaat het over Webrichtlijnen als kwaliteitsnorm voor websites. Het is een kwaliteitsnorm die verder gaat dan bruikbaarheid. Die ook te maken heeft met bijvoorbeeld onderhoudbaarheid en efficiency. 'Webrichtlijnen' bevat een set regels voor het

ontwerpen, bouwen en onderhouden van websites en voor het schrijven en opmaken van content.

Kwaliteitsmodel

In 2003 werd het kabinetsplan 'Andere Overheid' gelanceerd. Een plan om een overheid te creëren die 'transparanter, toegankelijker, effectiever en efficiënter' zou zijn. Het is gericht op alle loketten waar de overheid met burgers en bedrijven communiceert, dus ook het internet. Met andere woorden, ook de websites van de overheid moeten 'voor iedereen' toegankelijk worden. Dat dit nog lang niet het geval was, bleek wel uit het feit dat applicaties in bepaalde browsers niet werkten, teksten onleesbaarder werden op een klein scherm, menu's niet zonder bepaalde browserinstellingen aangeklikt konden worden. En wie geen muis gebruikte of de tekst liet omzetten in braille was compleet onthand.

De overheid besloot daarom tot het ontwikkelen van de Webrichtlijnen, een kwaliteitsmodel waarin internationale standaarden en 'best practices' met betrekking tot het web samen werden gebracht. In 2004 werd de eerste versie opgeleverd. De 125 richtlijnen in het model bestrijken een breed spectrum aan webaspecten. Kort samengevat gaat het bij de Webrichtlijnen om:

- Manier van werken bij het bouwen van websites
Structuur en vormgeving gescheiden houden, ontwikkelen volgens het principe van gelaagd bouwen en de functie van de website niet afhankelijk maken van optionele technologie. Dit garandeert dat een website ook nog werkt als een bezoeker bijvoorbeeld geen Flash kan gebruiken of afbeeldingen kan zien.
- Internationale webstandaarden volgen
De Webrichtlijnen schrijven het volgen van internationale standaarden als HTML en CSS voor, zoals die zijn opgesteld door het World Wide Web Consortium (W3C).
- Toegankelijkheid van de website
Toegankelijkheid is een belangrijk aspect van de Webrichtlijnen. Het gaat om het principe dat informatie altijd beschikbaar moet zijn voor bezoekers, ook zonder afbeeldingen, stylesheets, gebruik van bepaalde kleuren of scripts. Denk hierbij met name aan de bruikbaarheid voor mensen met een functiebeperking.
- Best practices en theorieën
Naast de richtlijnen die gebaseerd zijn op internationale webstandaarden en toegankelijkheidscriteria, zijn er ook richtlijnen die voortkomen uit ontwikkelingen in het vakgebied. Deze richtlijnen gaan over usability, klantvriendelijkheid, zoekmachineoptimalisatie en 'contingency design' (bijvoorbeeld: hoe om te gaan met onvoorziene omstandigheden).

e-Overheid

Bij Webrichtlijnen gaat het dus niet om het veelgehoorde misverstand dat websites louter 'toegankelijk moeten zijn voor mensen met een functiebeperking of voor digitale risicogroepen'. Webrichtlijnen zijn te volgen om sites te maken die scoren op het gebied van duurzaamheid, toegankelijkheid, bruikbaarheid en vindbaarheid.

Sinds 2006 zijn alle overheden verplicht nieuw te bouwen sites aan de Webrichtlijnen te laten voldoen en daarmee de toegankelijkheid en kwaliteit ervan te waarborgen. In 2008 is het NUP, het Nationaal Uitvoeringsprogramma Dienstverlening en e-Overheid, van kracht geworden. Het programma schrijft voor dat eind 2010 alle, dus ook de bestaande, websites van de overheid aan de Webrichtlijnen moeten voldoen.

Het Waarmerk drempelvrij.nl is het kwaliteitsmerk waarmee toegankelijke websites in Nederland worden aangeduid. Wanneer een website voldoet aan minimale eisen met betrekking tot toegankelijkheid ('prioriteit 1') mag deze site een

waarmerk (het groen logo) dragen. Onlangs zijn er twee logo's bij gekomen waarmee hogere kwaliteitsniveaus worden aangeduid. Bij een groen logo met twee sterren is voldaan aan de 'prioriteit 2' eisen. Het logo met drie sterren wil zeggen dat de website voldoet aan de volledige set van 125 webrichtlijnen.

In Nederland zijn op dit moment twee geaccrediteerde inspectie-instellingen die dit logo uit naam van de Stichting Waarmerk drempelvrij mogen toekennen: Accessibility en Qualityhouse.

BV Nederland

Is dit dan iets wat alleen voor de overheid geldt? Uit bovenstaand verhaal lijkt het daar wel erg op. Toch kun je eenvoudig vaststellen dat ook bedrijven en instellingen in de private sector, die niet onder de verplichtingen van de overheid vallen, baat hebben bij toegankelijke sites. Als je bedrijfsresultaten voor een belangrijk deel afhankelijk zijn van de communicatie met klanten via internet, wegen eisen op het gebied van bijvoorbeeld vindbaarheid, performance en gebruikersvriendelijkheid bijzonder zwaar. En het blijkt ook wel: de BV Nederland toont in toenemende mate interesse en de websites van een groeiend aantal bedrijven is inmiddels voorzien van een logo.

Testen

Testen gebeurt bij voorkeur op basis van de eisen die aan een product worden gesteld. Bij functionele eisen testen wij bijvoorbeeld de juistheid van de verwerking, bij een performancetest wordt gekeken naar de snelheid van verwerking. Op basis van een set requirements of acceptatiecriteria gaat de tester aan de slag.

Webrichtlijnen zijn niet anders dan eisen die aan een (web)product worden gesteld. In een normdocument, dat beheerd wordt door de Stichting Waarmerk drempelvrij.nl, liggen per richtlijn de acceptatiecriteria vast.

Het zijn eisen die, als je ISO 9126 ernaast legt, op verschillende kwaliteitsattributen betrekking hebben. Bruikbaarheid uiteraard, daar waar het gaat om toegankelijkheidsaspecten. Maar ook onderhoudbaarheid; hoe ontwikkel en beheer je de website. Efficiency en portabiliteit zijn eveneens kwaliteitsattributen die meegenomen worden in de test. Kortom, in een webrichtlijnentest passeert een zeer groot aantal kwaliteitsattributen in één keer de revue.

Een dergelijke test kan voor een deel geautomatiseerd uitgevoerd worden. Een belangrijk deel echter is puur handmatig werk. Bijvoorbeeld bij de vraag of een tekst 'leesbaar' is, is het aan de interpretatie van de tester om, met het normdocument in de hand, vast te stellen of de tekst voldoet.

Bij usability testen wordt veelal gekeken naar de buitenkant van het systeem, de user interface. Bij Webrichtlijnen komen deze aspecten ook aan de orde, maar daarnaast wordt er naar de binnen- en achterkant van een systeem gekeken. De manier van bouwen (vormgeving gescheiden van structuur, waardoor redesign geen complete herbouw noodzaakt), programmeerstandaarden (waardoor code eenvoudig overdraagbaar is), kwaliteit van het CMS, noem maar op. Allemaal aspecten die worden beoordeeld.

Een webrichtlijnentest kan zelfstandig door een bouwer of tester worden uitgevoerd. Wil je voor een logo in aanmerking komen en de zekerheid hebben dat je website aan de richtlijnen of aan een deel daarvan voldoet, dan zul je een formele toegankelijkheidsinspectie moeten laten uitvoeren.

Gezien het feit dat Qualityhouse is geaccrediteerd voor het uitvoeren van een webrichtlijnenonderzoek en het uitgeven van een certificaat en logo volgens ISO17102, de norm waaraan inspectie-instellingen moeten voldoen, wordt veelal gesproken van 'inspecties van websites op het voldoen aan de Webrichtlijnen'.

Voor meer informatie:

www.qualityhouse.nl

www.webrichtlijnen.nl

www.drempelvrij.nl

Al onze thema-avonden in 2010 worden gehouden in het:

NBC:

Plaats:

Nieuwegein
Blokhoeve 1, 3438 LC

Informatie:

Aanmelden kan tot uiterlijk 3 werkdagen van te voren via onze website www.testnet.org onder "Evenementen" > "Aanmelden evenement".

.....

Thema-avond TestNet SOA en Testen

Woensdag

15 september - 18:00 - 22:00 uur

.....

Najaarsevenement TestNet Testing only gets better

Maandag

11 oktober - 10:00 - 22:00 uur

.....

Thema-avond TestNet Werkgroepavond

Dinsdag

16 november - 18:00 - 22:00 uur

.....

Thema-avond TestNet Open Source Tooling

Donderdag

9 december - 18:00 - 22:00 uur

.....

Evenementen & Thema-avonden

E-mail: evenementen@testnet.org

Cees Dulfer

Erik Hendrixx

Jan-Kees Glijnis

Ine Lutterman-Baars

Rik Marselis

Huib Schoots

Willem van Strik

Peter van Tulder